

Trwała bezskuteczność klauzuli abuzywnej

*Glosa do uchwały (7) Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r.
(III CZP 6/21)*

1. Niedozwolone postanowienie umowne (art. 385¹ § 1 k.c.) jest od początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść konsumenta, który może udzielić następnie świadomej i wolnej zgody na to postanowienie i w ten sposób przywrócić mu skuteczność z mocą wsteczną.
2. Jeżeli bez bezskutecznego postanowienia umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytodawcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.). Kredytodawca może żądać zwrotu świadczenia od chwili, w której umowa kredytu stała się trwale bezskuteczna.
3. Nadaje uchwale moc zasady prawnej.

TOMASZ CZECH

I. Głosowana uchwała Sądu Najwyższego jest warta uwagi z wielu powodów. Rozstrzyga fundamentalne zagadnienia, które powstają w związku ze sporami w sprawach konsumenckich w razie zastrzeżenia niedozwolonego postanowienia umownego, w szczególności odnośnie do tzw. kredytów frankowych. Ze względu na doniosłość tych zagadnień oraz swoją rangę jurydyczną – uchwałę podjęto w składzie 7 sędziów Sądu Najwyższego i nadano jej moc zasady prawnej¹ – z pewnością w przyszłości wytyczy ona w Polsce kierunki orzecznictwa sądów powszechnych i Sądu Najwyższego² oraz będzie szeroko analizowana w piśmiennictwie³.

W krótkiej glosie nie sposób odnieść się do plejady rozbudowanych wątków, które poruszono w obszernym, pogłębionym uzasadnieniu powołanej uchwały. Analiza zostanie ograniczona do wybranych konsekwencji

¹ Zgodnie z art. 87-88 ustawy z 8.12.2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 154), uchwała ta wiąże poszczególne składy Sądu Najwyższego. Jeżeli skład taki zamierzałby odstąpić od zasady prawnej, musiałby przedstawić powstałe zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia składowi całej Izby Cywilnej SN. Warto zaznaczyć, że wiążący charakter ma jedynie sama uchwała. Składy sędziowskie SN nie są związane wywodami prawnymi, które zamieszczono w uzasadnieniu uchwały.

² Zob. np. postanowienie SN z 6.07.2021 r. (III CZP 41/20), LEX nr 3194278.

³ Z pierwszych wypowiedzi por. Ł. Węgrzynowski, *Przedawnienie roszczeń z nieważnej umowy kredytu frankowego. Glosa do uchwały (7) SN z 7.05.2021 r. (III CZP 6/21)*, LEX/el. 2021.